

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΕΣ ΤΥΡΑΝΝΟΥ

Τί διηγούνται σύγχρονοι περιηγηταί. Οι γάμοι του Σαλήχ Πασά και η κτεροβασία δύο άτσιγγάνων. Ο Άλη Πασάς έργων της... πετροπολέμου! Πιπικίτι άγώνες στα Λιβαριτάια. Το περίφημο Τζιρίτι. Ο Άλης διατάζει να του παραθέσουν δείπνο. Μία κομικο-ραγική σκηνή κλπ, κλπ.

Στις ταξειδιωτικές έντυπώσεις γνωστών ή άγνωστων περιηγητών της εποχής του Άλη Πασά βρίσκουμε περιέργως πληροφορίες για τη ζωή και τα έργα του περιαλλήλου τυράννου της Ήπειρου. Ίδου π.χ. τί γράφει ο Μαντζούρη για τους γάμους του γιου του Άλη, Σαλήχ Πασά που έγιναν τον 1817.

«... Τις ημέρες αυτές ετελέσθησαν οι γάμοι του Σαλήχ Πασά, που είχε ορθεί επίτηδες από τη Ναύπακτο, όπου ήταν διοικητής. Όλοι άνεπιεικέτως οι κάτοικοι των πόλεων και των χωριών και όλα οι συνεχινές ύποχρεώθηκαν να του προσφέρουν γαμήλια δώρα. Η πόλις των Ίωαννίνων επί ένα δώδεκωρο μήνα ήσαν γεμάτη από βράδια, προβίτα, άλογα, πουλερικά κλπ. τα όποια έδωθησαν δώρα στο γαμικό.— Έτσι ο Άλης δεν εξέδεχε τίποτα. Όχιες χωριωτισσες ήταν πολύ φτωχές προσέφεραν έξιλα και μέλι. Κουρελιάρες, άκολουθούσανε από τους άντρες τους ή τους άδελφούς τους, έπιγαίνανε τα δώρα τους στα Γιάννενα τραγουδώντας με προσποιητή ευσθυμία, γιατί οι στρατιώτες του Άλη που τις συνώλεναν τις χυλούσαν με αρβιά, άν έκαναν πώς άναστηνάζουσαν!... Την ημέρα του γάμου δυο άντρες τ σ σ γ κ ε ν ε έ δ ε ς (ζιάγγιζουσαν) την καταγωγή, αλλά γεννημένοι και άναθρομένοι στα Γιάννενα, έχάρισαν τη ζωή τους στον Άλη και στο νεαρό γαμικό, και έδωσαν στην πράξι τους αυτή θρησκευτική χαριστική: Άροφ προσευχήθηκαν στο ζεμί, έφώναξαν και είχαν από δέχονται να π ε σ ρ ε π ά ν ω σ τ ά δ ι κ ο υ ς τ ό κ ο ρ μ ι κάθε δυστυχία, κάθε κακό που άπειλει τα δυο άναρθεμένα έπισμα πρόσσπα. Έπειτα πέσαν μέσα από το άπειρο πλήθος που έγγιμει το παλάτι και την αβλή, άνεβριξαν σ' ένα ψηλό πύργο, και μπροστά σέ όλο τον κόσμο έπεσαν κάτω στο πλάκοτσουτο! Από παρόδοξη ύπερ σύμπλοση κανείς δεν έπαθε τίποτε ύστερ' από το φοβερό έκείνο πέσιμο. Και ό μίεν μεγαλυτέρως, άντρας 45 έτών έπάνω-κάτω, ένοιωσε μόν' ένα μικρό πονοκέφαλο και πόνο στα άκέλη, ό δε νεώτερος, 25 έτών, ένοιωσε πόνο στο κεφάλι στο στήθος και στα άκέλη. Ο πρώτος είχε την εύτυχία να παρουσιάσθι άμέσως στον Άλη, ό όποιος του έχρισε είκοσι ρουμπιέδες, δηλ. 141 φράγκα και σιτηρόσει μία όνά φουά όνά άραποσίτα κάθε μέρα. Άλλο και στο σύμπροσθ του ο Άλης φάνηκε γενναί άδωρος»

πολλά δώρα στο χαγιάτι του παλατιού του Λιβαριτάια και παρακολουθούσε τους άξιοματικούς του που έπαίξαν κάτω στην εύδωχη αυλή το Τ ζ ι ρ ί τ ι. Το τζιρίτι είναι μιά ψευτομάχη, στην όποια λαμβάνουν μέρος δυο ομάδες έρίπλων. Το ζεύγος οι μίεν τους δέ με κοντάρια μετρού παχους μακρού ως δυο μέτρα. Οι άντίπαλοι κρατούν για μιά στιγμή τ'άλλη τους άντιμέτωπα, οίχουνται κοντάρια τους στον άντίπαλο με άδίστητη δεξιοτήτα, έπειτα άπομακρύνονται πάλι με καταπληκτική γοηγοδία και άναγκάζουν τ'άλογά τους να καλλάσουν κυκλικά, άποφύγοντας τα χτυπήματα του άντιπαλου με κλίσι δολοκλήρου του κορμού το σώματος των έπάνω στη σέλα. Ο θύροβος και ή ζσηρητής του άγώνος αυτού είναι άπειρωγατος. Και ούτε είναι άκίνητη ή άσχημη αυτή. Σχηνά οι καβάλλάρηδες γρεμίζονται από τ'άλογά τους, και βλέπει κανείς μάλια βγαλμένα ή δοντια σκορπιμένα από το κοντάρι του άντιπαλου. Ένεινο όμως που έξέπληξε τον Άγγλο περιηγητή ήταν ή έπίδειξις των άλόγων.

«Ας ίδουμει τώρα και λίγον Πουκεβίλ, που μās περιγράφει ένα έξοχικό γεύμα του Άλη Πασά :

«... Οι πολυάριθμοι άνηρωτες και «έξωματικοί της τραπέζης» του Άλη στήσανε το τραπέζι έπάνω σε όρθια χλωρον τάπητα, καλεσμένοι δέ είμαστε έγώ και ό Κεχαγιόζ του. Στην άρχή μās έφεραν μερικά φαγητά μέσα σε όρθια πιάτα από ποροεληνών των Σεβρών, στολιωμένα με ζωγραφικές Γαλλικής τέχνης. Έπειτα κατά τη συνήθεια του Άλη, παρεστάθη άμέσως ένα όρνι της σουβλας, σχεδόν, δωδεκα λίτρων, έπάνω στο όποτον ο Άλης οίχτηκε λούμαρα για ή έφαγε γοηγορία το μισό και μισή μ' αυτό άρεσάτο σκόρδα και αυγά πολύ σφιχτά και χέλιε της λήμνης και μερικά άλλα φαγητά. Μερικά πιάτα περιωρίσθησαν με τ'άγγιξη μόλις με τα δάχτυλά του, για να δείχνη έτσι την ευαρέσκεια του στην τέχνη του μαγειροφ. Οίαν ήρθε ή σειρά του πιαματίου (συνθηματικό έπίδορμα φαγητό των Τούρκων, έπάνω στο όποιο χίνουν γιοσούτι) ο Άλης έβύθισε στο πιάδοφι το κομμάτι του κ' έβγαλε από μέσα έναν όγκο από... φτερά κοττας. Έκατάλαβε άμέσως ότι είχαν βράσει το ρούκι μέσα στο ζυμαριστό νερο που είχε χρησιμοποιήσει για να μαδήσουν τις θρυνίδες, έχλώμασε άμέσως, ζήρωσε τα φτερά, και τρώος μεγάλως έπιασε όλους τους παρεμεισσομένους :

— Πά !! τι είναι τούτο, όρε !! Έφώναξε με άλλομηνή τη φωνή Την Ίδα στιγμή τα βλέμματα του συνητηνών τα δικά μου, και δέν έξερω από ποιά έπίδορμα, ο Άλης έξεσπασε σε ήχηρά γέλοια.

— Βλέπεις, παιδί μου, μόν είπαε τότε, πως με δητηροτούν ; Α ! θά τους κρεμάσω καμιά μέρα !

— Άλλά αυτό, του άπήνηται έγω, δέν θά τους τελειοποιήσω στη μαγειροική.

— Θά μόνι όμοις τους άλλους να μαγειρεύουν, είπαε ό Άλης με πεποιθήσι.

— Άλλ' αυτή τη φορά τουλάκιστα, είπαε έγώ, θά τους συγχωρήσης, για το χυτήρι μου.

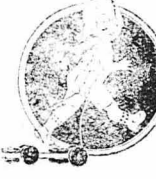
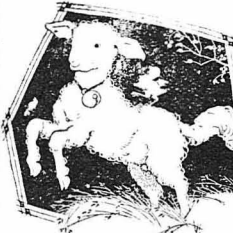
— άπήνησε ο Άλης, άλλα θά τους βάλω να φάνε το πιάδοφι ! νο σε άλυσια και με όλα τα φτερά... Άν δέν ήσουν έου, σιν... Πουκοβίλο, τα κεφάλια τους θα ήταν τώρα σημεμένα σε παλούκια στην αυλή !

Άργό-αργά έμαθα ότι οι άπόρροχοι μάγειροι κατεδικάστηκαν να φά-ε το πιάδοφι με τα φτερά και την άλυσια. Και μάλιστα μου κάνανε τεμνάδες γιατί τους έλύτωση τη ζωή»...

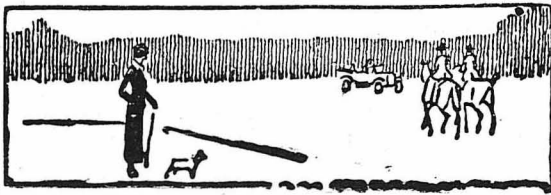
Σύγχρονος του Άλη Πασά Ήπειρωτής λόγιος, ό Κουταλέξης, περιγράφει ένα δείπνο που δώθηκε στον Άλη, στο παλατιό του στίου. Το δείπνο αυτό το ύπέδειε ό ίδιος ο Άλης για έξυλωσι και άνηρωσία της οικογενείας των Κουταλέξηδων, που είχαν πέσει στη δυσμένεια του.

«Η θέα μου, γράφει, έτοιμάστηκε να ύποδεχθί τον Τύραννο στο σπίτι μας. Ήρθηκε το βράδι, κι έγενναν οι έτοιμασίες. Το πιαματίο γίνηκε μαγειροϊό και όσα μαγειρισσες καταγίνονταν ένωί μέσα.

«Ήρθε το βράδυ. Ο Τύραννος φθάνει συνοδευόμενος από την πολυάριθμη φρουρά του, έπάνω σε φορετί, και το βαστούσαν ενυαλλασσόμενοι 80 πελώριοι Μεσοβίτες. Ο Άλης, δυσκολοκίνητος, δε μπορούσε ν' άναβή τη σέλα και γι' αυτό τον έφεραν με το φορετό όφ' όλην τη κορφή. Έκει τον ύποδέχτηκαν οι άρχοντες της πόλεως με τον Δεσπότη και φέροντας τον σχεδόν στή χέρια τον έκάθισαν σε μιά λαμπροστολιστή γωνία της σάλας σ' ένα χ ο γ τ ζ α ρ ε. Ήταν παρόντες οι συγγενείς

Σε άλλο μέρος του βιβλίου του ο ίδιος συγγραφεύς διηγείται ότι ο Άλης στεκόταν

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο καρδινάλιος Δυβού είχε ένα οικονομόν ο όποιος τον έκλεβε όλο τον χρόνο. Την Πρωτοχρονιά όμως πήγε κι' αυτός μαζί με τό άλλο πρωτοπικό της υπηρεσίας για να πάρη τα δώρα του.

— Σου χαρίζω όσα μου έκλεψες, του είπε ο καρδινάλιος. Ο οικονομόν υποκλίθηκε και δλον τον επόμενον χρόνο έκλεβε πάλι τό άφηνικό του. Μά την πρωτοχρονιά παρουσιάστηκε και πάλι για τό δώρο.

— Μά χρωστάς έφέτος και 200 λουδοβίγια, του είπε τότε ο Δυβού, γιατί ή φτενική κλεψιά σου, πέρασε τις προσδοκίες μου.

***

Ο Τουρκόκοτς Τάσος, σε μία πρωτοχρονιατική εχή που έκανε σε μία όραία κυρία της έγραφης τό έξης :

- Χαμένος εινε όλος ο χρόνος τον όποιον δεν άφιερώνεις κανένα στον έρωτα.

***

Ο Σαξέπηρ έλεγε για τό πρωτοχρονιατικά δώρα. — Το χρωσάφι και τό λαμπρά δώρα, σγνινούν περισσότερο την καρδιά των γυναικών, από τις όφαιτες ευχές και τό όφρατα λόγια.

***

Ο L. P. du Bose έλεγε: — Η ρουτίδες μετρούνε τό χρόνια άπάνω στο πρόσωπό μας, όπως άπάνω στον δίσκο τό ώρολογιού, μετράει ο χρόνος τις ώρες.

○

ΑΠΟ ΤΟΝ ΞΕΝΟ ΤΥΠΟ

ΕΝΑΣ ΖΗΤΙΑΝΟΣ... ΠΑΛΑΙΟΠΩΛΕΙΟ!...

Τρεις δλόκληρες ώρες χρείστηκε ένας άστυνομικός στη Γλασκώβη για τη σωματική έρευνα ενός ζητιάνου, ο όποιος είχε συλληφθή επ' αυτοφώρην να κλέβη ο' ένα κατάστημα. Ο Ζητιάνος αυτός φορούσε τρία ζευγάρια κάλτσες, τέσσερα σακακία, πέντε γιλέκα, τρία πανταλόνια, κι' είχε μέσα στις τσέπες του χιλιάδες άποτίσγαρα, άναριθμητα σιγίτα καμμενα, πορτοφολία, λίμνες, μαγαρίνα, κλειδιά, ένα βιβλιόριο με καταθέσεις, δέκα συναλλαγματικές, τέσσερες λίρες, διάφορα άσημηνα νομίσματα και πολλά χάκνια!... Όλα αυτά προήρχοντο από διάφορες κλοπές και τό Πλημμελειοδικείο της Γλασκώβης κατέδικασεν τον ζητιάνο σε πέντε μηνών φυλάκισι.

και οι άλλοι φίλοι με στειρωμένα τα χερια, καθώς και οι γυναίκες του σπιτιού. Το τραπέζι τερωθήκας άμεισως, ήταν δε άπλωσισατο, άποτελομένο από ένα πολυτιμο στήριγμα (έκείνο που στο Γαλιαννα λέγεται σκιμνί) έβρισαν στο όποιο έμπηκας ένας μεγάλος ασημένιος δίσκος (σ ι ν ι). Δεν είδα άν ύληόχαν πιατα, μπιαιρολόηρουνα και πεσιστες. Ο Δεσποτής Γκάκνις και ο προκριτος Στάυρος Ίωαννίν έγονάτισαν από τη μια μεριά κ' από την άλλη, και ο Άλης χωρίς να χαση καρδιό, άρχισεν να κουβεντιάζη μαζί τους. Η συνομιλία έκράτισε πολύ, καθώς και ή άσχηλια του ν' άκούη και να δέχεται τ' ά ρ τ ζ ι χ α ι α (άναρωσιές) έδεικνον που είχαν παρόντα.

Έβρισαν σε σ α γ α ν ι α με χάλκινα σκεπάσματα, ένα πλήθος, βρισκόνοισαν διάφορα φαγητά. Τα σαγανια αυτά ήταν άραδιασμένα σε παγκούς, κι' ένας ψηλός αραλής — ο δοκιμαστής — τα έσκεπαζε και δοκιμαζε τό φαγητά. Οι ύρνωνοι χρησιμοποιοούν παντοτε ετοιμα προσφορά για να προλαμβάνουν τους δηλητηριασιστες. Τα φαγητά τα μαρσομοσιζαν στον Άλη μιλροδοστολιου τον δημητρια, αυτός δε καντοσε έδανη με το κεφαλι «όχι» και ή συνομιλία του εξακολουσοσε με το Δεσποτή και τον προκριτο, που έβρισαν παντοσε γονατιστοι. Τελος, ο Άλης τους διετίεσε με τό χερσι να καθισοουν. Ο Δεσποτής εκάστημε σκευασμένο, ο Προκριτος όμως έδωκε να μείνη γονατισσομενος. Φαιναίτε ότι αυτή ήταν ή ευμοιτοπια του καιρού έκείνου μπρσφα στους αυταρχασις... Άπ' όσα φαγητά έπαρσοσιζαν στον Άλη, μόνο λίγες χ α ψ ι ές έβληξε ψητο κρεας και σουλατα, έβινε όμως συζα χ ε ρ μ π ε τ ι α κατασκευασμενα από ροδια... Ύστερα από πολλές ώρες, έβισες ή φρουρα του Άλη μαζί με τον κομπο που είχε μαζενει, και έπισποστρεψαν τό δελνω. Σακοχαλισαν τα ψηγια και γλυφινε άκομη και οι πιατα! Ο Άλης, σαν έβρισκος άνωρωκος, ήθελε βερβια να ευχαρισιστη τη φρουρα του και τρυβουσε τη κουρνελα, για να τους όσωη καιρο να τό φάει όσα ι... Έλεος, ο Άραμπης ανερχης στη σαλα κ' έκουροκονησε. Τούτο βερβια ήταν τό συνημια ό δε εν είχε μείνει πια πιλοτα. Τα Ιδια προσοπα εσήκωσαν τον Άλη. Εί, 20.000 γροσάτα της έποχης, έδειχνης άνεβαίναν τα έξωδα του δεικνουν και τα δώρα που έδινε τότε ή θεια μου στον Άλη!...

ΑΝΘΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ο Α' ΒΑΣΙΛΗΣ

“Όπας τον τραγουδοούν στην Άρτα

Κάθε μέρος της Έλλάδος έχει και τό δικά του Κάλανδα, για τό Χριστουγέννα και για τον Άι-Βασίλη.

Άπό τό όμοιότερα εινε και τό κάλανδα της πρωτοχρονιάς, που λένε τό παιδάκια στην Άρτα, όταν γυρίζουν στα σπίτια κρατώντας φανάρια άναμμένα.

Άγιος-Βασίλης έρχεται Γενάρης ξημερώνει.
— Βασίλη άπούθε έρχοσαι κι' άπούθε καταβαίνεις ;
— Άπό τό μάνα μ' έρχομαι και στό σχολείο πνάλω.
— Βασίλη έξοις γράμματα πίσ' μας την Άλφα-βήτα.
Στην πατιότα άκούμπησε να πη την Άλφα-βήτα
κι' ή πατερίτσα ήταν χλωρή, κι' έπίταζε βλαστάρια
και στην κορφή του βλασταριού, πάει πουλι να κιάρη.
Πέρνει νερό στα γύκια του και γίνι στα φτερά του.
ραντίζει τον άφάνητα μας, ραντίζει την κυρά του.

Στό τέλος του άνωτέρω τραγουδιού, άρχίζουν τα έγκώμια για τους νοικοκυραίους.

Άπό τό καλύτερο Άρτινιά έγκώμια εινε και τό κατωτέρω :
Τό ένα εινε για τον νεό του σπιτιού.

Ένα μικρό, μικρούτικο, του βασιληά τ' άγγόνι,
τριγύρω-γύρω έρχεται βασιλικό μαζώνει.
Βασιλικό κι' άμύσσαντο, τρία κλωνάρια μύσση,
τόνα δίνει της μάνας του τάλλο της άδελφής του
τό τρίτο τό καλύτερο της άγαπητικιάς του.

Τό άλλο εινε για την κοπέλλα του σπιτιού :

Έδώ στα σπίτια τα ψηλά τα μαγαροχτισμένα
έδω 'αι κόρη άμορφη, κόρη μακροματοσσα.
Της τάζουν άνδρα βασιληά της τάζουν άνδρα όρηγα.
Αν θέλει άνδρα βασιληά, δεν θέλει άνδρα όρηγα.
μόν' θέλει τ' άγορόντοπουλο με τις πολλές χιλιάδες,
πώχει άμπίλια άποτήγητα μαζί με τρυγητάδες
πώχει και μύλους δωδεκα με χιλίους μυλωνάδες.
Οί έξ έλδθουν με νερό, οι πέντε με τό γάλα,
κι' ο τρίτος ο καλύτερος έλδθε με τό μέλι.

ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΤΟ ΕΠΙΝΕ...

Ο κύριος Ντυπόν, περιφανής κρασοπατέρας και γνόστης δλων των έκλεκτών κρασιών της πατριδος του, σοιχημάτισε μία μέρα πός θα μπορούσε να καταλάβη μονάχα άπ' τη γούση τί μάρκα και πόσον έτων έδανε τό κρασι που θα έδαζε στο στόμα του. Του έδωσαν τότε ένα μαντήλι στα μάτια, έπρεσαν ένα μπουκάκι κρασι, γέμισαν ένα ποτήρακι και του τό έδωσαν να τό πιη.

— Τι κρασι εινε αυτό; τον ρώτησαν.
— Του Σατό Ύκαρι. Έίκοσι χρωων κρασι, άποκριθήκε άδιστάκτως ο κύριος Ντυπόν.

Τό είχε βρει! Του προσφέρουν τότε άλλο ποτήρι.

— Κι' αυτό ;
— Μοντρασό. Δεκαπέντε χρονών !

Του προσεφεραν άλλα έπτα ποτήρακια, γεμάτα διαφορετικά κρασιά, μά ο κύριος Ντυπόν σε κανένα άπ' έτους έξω. Οι παρσάμενοι χειροκρότησαν τότε τον είδωθονα κρασοπατέρα κ' έσοιμάζονταν να τους λύσουν τό μαντήλι άπ' τα μάτια, αφού είχε κερδίσει τό σοιχημα.
— Σαδήστε ! φωάζει άξαφνα κάποιος άπ' την παρσα. Θα τό δώσω κ' έγω να πιη ένα κρασι, να δουσε θα καταλάβη τί μάρκα εινε.

Συγχρόνος ο κύριος αυτός έθηκας μία στιγμη άπ' τό δωμάτιο και γύρισε : έ λίγο κρατώντας σιά χερσι του ένα ποτήρι, τό όποιο πλησίον άμείσως στα χελια του Ντυπό.

Μά ο κύριος Ντυπόν τα έθαξες. “Ηπιε μία γουλιά άπ' αυτό τό κρασι, και δευτερη και τρίτη, αδειασε όλο τό ποτήρακι, πλα άγισος κάμπισο τή γλωσσα του, εγλυψε άλλο τοσο τό χελια του και, τέλος, σηκώθηκε άπελοπιμένος κ' έόηλωσε σιτην ομητηρη με ύφες κατασχογης :

— Όμολογώ ταπεινότητα πός δεν έξερω τί πράγμα εινε αυτό. Πρώτη φορά στη ζωη μου βάζω στο σιωμα μου τεισο ύδρο...
— Τό ήξερα, άποκριθήκε τότε σκαρμενος στα γέλια ο φίλος του.
Είνε... καθαρό νερό !...